

Udaberria

Schumannen 1. Sinfonia

Robert Schumann

Gida didaktikoa

FUNDACIÓN
BALUARTE
FUNDAZIOA

ORQUESTA
SINFÓNICA
DE NAVARRA

NAFARROAKO
ORKESTRA
SINFONIKOA

Jarduera

Ikasleei entsegu orokor bat aurkeztea

Robert Schumannen “I. sinfonia si bemol maiorrean, op. 38”, *Frühlingssinfonie* edo *Udaberria Sinfonia* bezala ere ezaguna, forma klasiko argia duen lan optimista da. Schumannek Vienan, Beethovenen hilobitik gertu, aurkitu zuen altzairuzko idazluma erabilita idatzi zuen partitura. 1841eko otsailaren 20an amaitu zen, lau egun eta haien gau ilunetan zirriboratu eta hurrengo hiru asteetan orkestratu ondoren.

Bide batez, ikasleei orkestra sinfonikoari eta entsegu orokor baten funtzionamenduari buruzko xehetasun batzuk azalduko dizkiegu, entzute aktiboa ez ezik, musikarien arreta, isiltasuna eta lanari balioa ematea sustatzeko.

Helburuak

- ◆ Nafarroako Orkestra Sinfonikoaren entsegu orokor baterako asistentzia prestatzea.
- ◆ Orkestra sinfoniko baten egitura berrikustea eta haren funtzionamenduari buruzko xehetasun batzuk jakitea.
- ◆ Musika modu aktiboan eta arretaz entzutea sustatzea.
- ◆ Isilik egoteko eta interpreteek agertokian egiten duten lana errespetatzeko jarrera egokiak azpimarratzea.
- ◆ Musikak emozioak komunikatzeko eta transmititzeko duen gaitasunari buruz hausnartzea.
- ◆ Robert Schumann konpositorearen figura eta bere lehen sinfonia ezagutzera ematea.

Entsegu orokorra

Entsegu orokor bat **azken lan saioa da**, kontzertuaren aurretik egiten den behin betiko froga, non egiaztatzen baita dena prest dagoen programa bat kontzertuan interpretatzeko. Interprete guztiak bertaratzen dira: orkestrako musikariak, abesbatza obra sinfoniko-koralen kasuan eta bakarlariak, baldin badaude, guztiak zuzendariaren batutapean.

Azken aukera da elkarrekin entzutea eta zailtasun handiena duten pasarteak zuzentzea edo moldatzea, multzoaren interpretazioa doitzeko, zuzendariak aurreko saioetan adierazitako jarraibideen arabera. Salbuespen gisa, bakarlari batzuekin lan egiten den une bakarria izan daiteke entsegu orokorra. Entsegu orokorra su-froga dela esan genezake.

Orkestra-entsegu batera gonbidatuak izateak lan-saio hori emankorra izan dadin eta interpreteak ateak itxita egiten diren beste edozein entseguetan bezain eroso senti daitezen laguntzeko konpromisoa eta erantzukizuna eskatzen digu.

Entsegu orokorra

Jarduera hori tresna egokia izan daiteke kontzertuetara eta bestelako ikuskizunetara joatean jarrera egokiak hartzeko, funtsezko zenbait **gaitasunekin** lotuta: herritarren gaitasuna, gaitasun pertsonala eta soziala, kontzientzia eta adierazpen kulturalerako gaitasuna...

Gainera, **musika entzutearekin** lotutako jarrerak landuko ditugu, entsegu bateko ikusleengandik espero dena erakusteko asmoz: entzute isila, jakinmina eta adi, interpretazioaren amaierara arte.

Baina kontua ez da entzutea bakarrik, **musika ikusten** ere ikas dezakegu. Orkestra sinfoniko batean, asko dago erreparatzeko musikariei eta instrumentu-familiei edo tinbre-sekzioei begiratzen badiegu:

- Non kokatzen dira? Nola eusten, manipulatzeko eta jotzen dituzte instrumentuak? Zer egiten dute jotzen ez dutenean?
- Nola antolatzen dira musikariak atriletan? Nola erlazionatzen dira elkarren artean? Eta zuzendariarekin?

Auditoriuma

Entsegu orokorra Baluarten izango da, Nafarroako Batzar Jauregian eta Auditoriumean.

BALUARTEko Areto Nagusian 1.568 eserleku daude. Zabaltasunak eta argiak definitzen dute pago egurrez panelatutako paretak dituen areto hau, eta bertan mota guztietako kultur jarduerak egiten dira Iruñean. Bere akustika paregabea da kontzertuak eta beste emanaldi artistiko batzuk ospatzeko.

- Bilatu [Baluarteri](#) buruzko informazio gehiago.
- Zenbat areto dituzu? Zer egiten du bakoitzak?
- Kontsultatu denboraldi honetako [programazioa](#). Zein artistak eta jarduerak ematen dizue atentzioa?

Intérpretes

Nafarroako Orkestra Sinfonikoa

Zuzendaria, [François López-Ferrer](#)

Aurkezpena, [María Setuáin Belzunegui](#)

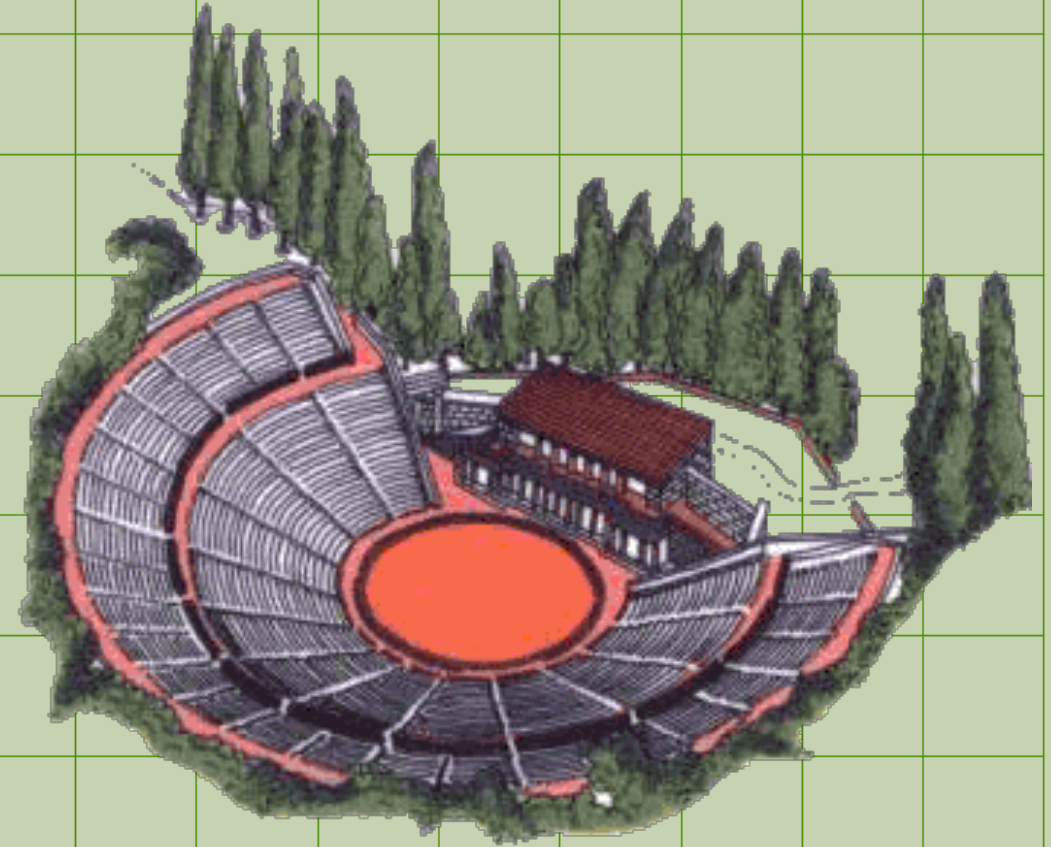

Gaur egungo [Nafarroako Orkestra Sinfonikoa](#) Pablo Sarasate biolinjotzaileak sortu zuen 1879an, eta, horri esker, Estatuko orkestra talde aktiborik zaharrena da. Egungo zuzendari titular eta artistikoa [Perry So](#) da, 2022ko irailean izendatua.

Orkestra sinfonikoa

Orkestra hitza grekozko orchêstratik dator (dantzatzeko eremua). Antzinako Grezian, **orchêstra** terminoak, abesbatza dramatikoak abesteko eta dantzatzeko erabiltzen zuten eszenatokiaren aurrealdeko eremu zirkularra izendatzeko balio zuen.

Hainbat orkestra mota daude, kide kopuruaren eta interpretatzen duten konposizio estiloaren arabera. **Barrokoan** eta **Klasizismo** musikalaren garaian (XVII. eta XVIII. mendeak) orkestra taldeak eratzen joan ziren, eta horiek izango ziren orkestra modernoaren oinarria. **Orkestra sinfoniko handiena Erromantizismoarekin batera sortu zen, XIX. mendean**; aldi berean, berezko espazioak sortu ziren talde berri horiek hartzeko, eta musika instrumentala maite zuten publiko berriak sortu ziren.

Robert Schumann

Robert Schumann (1810-1856) Erromantizismoko konpositore eta piano-jole alemaniarra izan zen. Gaztetatik erakutsi zuen musika eta literaturarako interesa eta talentua. Hasieran piano-jolea izan nahi zuen, baina hatz batean izandako lesio baten ondorioz, konposizioan eta idazketan murgildu zen erabat.

Pianorako obrak, abestiak eta sinfoniak konposatu zituen, adierazkortasuna eta sakontasun emozionalagatik nabarmenduz. [Clara Wieck](#) piano-jotzailearekin ezkondu zen, eta hark interpretatu eta zabaldu zuen bere musika. Bere lanik ezagunenak *Escenas de niños*, *Carnaval* eta *3. Sinfonia*, *Renana* dira. Umore-aldaketa etengabeen mende bizi zen, eromenak eta heriotzak etengabe kezkatzen zutelarik. Azkenean, hainbeste beldurtzen zuen erokeria horri amore eman zion, 46 urte zituela asilo batean hilez.

Musika-lana

Robert Schumannen
I. Sinfonia, "Udaberria"
1841ean konposatua
Iraupena: 35 minutu

Orkestrazioa:

2 flauta, 2 oboe,
2 klarinete, 2 fagot,
4 tronpa, 2 tronpeta,
3 tronboi.
tinbalak, triangelua,
Hariak.

- I. **Andante un poco maestoso - Allegro molto vivace**, si bemol maiorrean
- II. **Larghetto**, mi bemol maiorrean
- III. **Scherzo. Molto vivace**, re minorrean
- IV. **Allegro animato e grazioso**, si bemol maiorrean

Hasieran, mugimendu bakoitzak izenburu deskriptibo bat zuen: "Udaberriaren hasiera", "Ilunabarra", "Jolaskide alaiak" eta "Udaberria loretan", baina Schumannek erretiratu egin zituen argitaratu aurretik.

Udaberria Sinfonia 1841eko martxoaren 31n estreinatu zen Leipzigen, Felix Mendelssohnek zuzendutako Gewandhaus Orkestrarekin.

Musika-lana

Robert Schumannek berak jarri zion *Udaberria* ezizena bere lanari, bere eskuizkribuaren lehen orrialdean idatziz: *Frühlingssinfonie*. Lau egunetan marraztu zuen Sinfonia, eta hilabete baino lehen osatu zuen.

[Boston Symphony Orkestraren bideo](#) honetan Robert eta Clara Schumannen inguruko xehetasun asko aurkituko dituzue 5 minutu pasatxoan, baita *Udaberria Sinfoniaren* konposizioa ere, pasarte batzuk entzutearekin batera... eta bide batez, *English listening* praktika dezakezue.

Analisian gehiago sakondu nahi baduzue, obra osoa entzutearekin batera, Luis Ángel de Benito musikologoak sinfonia honi eskaintzen dion RNEren [Música y Significado](#) programa gomendatzen dizuegu.

Bertsio hau ere entzutea iradokitzen dizuegu, ziurrenik estreinaldian izan zuen soinutik hurbil dagoena:

Youtube - [John Elliot Gardiner - Orchestre Révolutionnaire et Romantique](#) (tresna historikoekin)

Musika-lana

Entsegu orokorrean [María Setuáin Belzunegui](#), musika dibulgetzailearen komentarioez gozatuko duzue, baina sinfonia honi buruzko zertzelada batzuk aurreratuko dizkizuegu:

- 1841ean, Robert Schumann zoriontsu bizi zen, Clararekin ezkondu zenetik urtebete igaro ondoren.
- Robert Schumannek berrikuntza gisa interpretatzen du udaberria, esnatze unibertsalerako dei gisa.
- Lehen mugimenduan, bere gazte sinbolo gogokoenera itzuli da: [tximeleta](#). Harentzat iheskortasuna irudikatzen du, askatasunez iraulkatzen diren doinuak, baita musika gaien metamorfosia ere, krisalida gisa.
- Bigarren mugimendua ilunabarrean [rêverie](#) (ameskeria) batekin.
- Hirugarren mugimenduan, *Scherzo*-n, “kide alaien” jolasa agertzen da.
- Laugarren mugimenduan tximeletatik jira-biraka hasi da berriro. Schumannen laguna eta estreinaldiaren zuzendaria den Mendelssohnen I. Hari Laukotearen *canzonettatik* ateratako abesti bat ere agertzen da.

1. Orkestra

Une egokia da orkestra sinfoniko bat osatzen duten sekzio instrumentalak erreparatzeko. Eszenatokian duen kokapena aldatu egin daiteke errepertorioaren edo zuzendariaren irizpidearen arabera: biolontxeloak edo biolak lehenik eskuinean; kontrabaxuak eskuinean edo ezkerrean...

- Bilatu orkestra sinfoniko baten sekzio instrumentalen kokapen-planoak.
- Behatu hainbat orkestratako bideoak ([Nafarroako Orkestra Sinfonikoa](#), [LA Phil](#) edo [Berlingo Orkestra Filarmonikoa](#)), eta diseina itzazue agertokiko kokapen bakoitzari dagozkion planoak. Entsegu orokorrera joaten zaretenean OSN ikustera, begiratu nola jartzen den.

Entsegu orokor hau [OSN](#)ren programaziora gerturatzeko aperitiboa izatea espero dugu.

- Iker ezazue orkestraren agenda eta apunta itzazue atentzioa gehien ematen dizueten programa eta bakarlariak.
- Zeintzuk dira sarrerak lortzeko bideak? Gazte edota ikasleentzako deskontu edo abantailarik ba al dago?

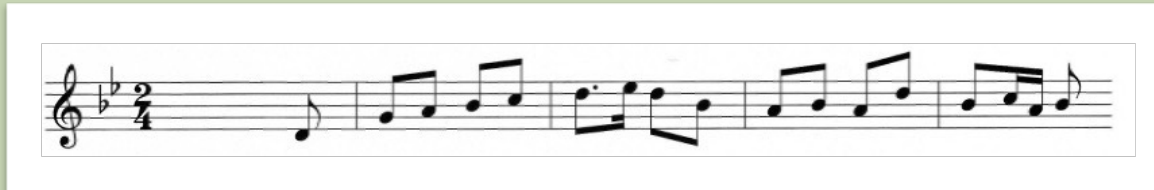
2. Musikariak

Auditorioan musikariak eszenatokira nola sartzen diren ikusi ahal izango duzue, beraien artean solasean edo isilik. Batzuek, haizeak bereziki, denbora gehiago eramango dute beren instrumentuak berotzen, eskalak eta arintasun ariketak egiten edo musika pasarte jakin batzuk errepasatzen. Entsegua denez, ez dira “kontzertuz” jantzita joango (normalean frakez gizonezkoak eta beltzez emakumezkoak), baizik eta arropa informal eta erosoarekin.

- Erreparatu kontzertinoaren (lehen biolin bakarlariaren) funtzioari. Eszenatokira ateratzen den azken musikaria izan ohi da, zuzendariaren aurretik. Orkestra osoaren afinazioa zuzentzen du, oboearen LArekin hasten dena.
- Aztertu zergatik den oboea afinazio bateraturako erreferentzia ematen duen tresna.
- Zein musikarik partekatzen dute atrila? Nork pasatzen ditu orriak eta egiten ditu oharrak partituran?
- Entsegu orokorra denez, baliteke lanaren interpretazioa osoa izatea, etenik gabea, baina baliteke zuzendariak pasarteren bat errepikatzea erabakitzea ere.
- Zein unetan sartzen da zuzendaria? Nola erreakzionatzen dute musikariak? Nola komunikatzen da haiekin?

3. Adiskidetasun gaiak

Mendelssohn, Schumannen laguna, izan zen *Udaberri Sinfoniaren* estreinaldiaren zuzendaria. Konpositoreak keinu bat egin zion bere lankideari [laugarren mugimenduan](#) (0:51): Mendelssohnen I. Cuarteto op.12ren [canzonetta](#) erabili zuen.

- Entzun bi soinuak, bata sinfonikoa eta bestea kameristikoa.
- Jo ezazue ikasgelan Orff instrumentalerako moldaketa hau. Melodia flautarekin egin, edo letra jarri eta abestu.

4. Musika-udaberriak

Schumanek bezala, beste konpositore batzuk ere udaberrian inspiratu dira beren lanak sortzeko:

[Udaberria](#). Vivaldi

[Udaberriaren sagaratzea](#). Stravinski

[Loreen balsa](#). Intxaur-hauskailua. Chaikovski

[Loreen duoa](#). Lakmé. Delibes

[Udaberriko kanta](#). Hitzik gabeko kanta. Mendelssohn

[Udaberria Sonata](#). Beethoven

[Udaberria](#). Trittico Botticelliano. Respighi

- Ezagutzen al dituzue udaberriari eskainitako zuen egungo artista gogokoenen abestiak? Egin zerrenda bat.

5. Udaberriko alegoriak

Aurreko atalean aipatutako azken udaberria, Respighirena, [Trittico Botticelliano](#) lanari dagokio. Bere inspirazioa Botticelliren lanaren behaketatik etorri zen, zehazki, bere [Allegoria della Primavera](#), italiar Quattrocentoko margorik garrantzitsuenetariko bat.

- Pinakoteka birtualetan murgiltzera animatzen zaituztegu, urtaro honetan eta bere kondaira mitologikoetan oinarritutako lan plastiko gehiagoren bila.
- Entzun Schumannen *Udaberria Sinfoniaren* [lehen mugimendua](#) eta sortu zuen lan plastikoa, nahi duzuen teknika erabiliz. Hasierako solemnitateran oinarritu zaitezke, natura esnatzeko dei bat bezala, lehenengo gaiaren iraultzan, bigarrenaren tonu legendarioan...

6. Udaberriaz hitz egiten...

Udaberria hasieraren, birjaiotzearen, loratzearen edo eraldaketaren, gaztetasunaren sinbolo eta metafora da.

- Dударик gabe udaberria esamoldea entzun duzu, odolak asaldatzen du. Zer esan nahi du? Ezagutzen al dituzu gaztelerazko esaera edo esamoldeak urtaro honi buruz? Eta beste hizkuntzetan?

Poeta asko inspiratu dira urte-sasoi honetan, hala nola Xabier Lete. Hauxe idatzi zuen:

*[Udaberriak / eraman nahi zidan](#)
[udaberriak / ekarritako maitasuna](#)*

- Hemen [udaberriaren sekretua](#) beste ahots poetiko batzuen bidez deskubritu dezakezue.
- Zer da udaberria zuretzat? Zer oroitzapen ekartzen dizkizu? Zer usain dute?
- Aurreko guztiarekin, testu labur bat idazten du udaberriari buruz, prosa poetikoan edo bertsoan.
- Zein musikarekin ilustratuko zenuke testu hori eta inspiratu duten oroitzapen edo emozioak?

7. Zergatik isilik?

Mundu guztiak daki kontzertu batera goazenean arau batzuk bete behar direla. Gauza bera gertatzen da entsegu orokor bat entzutera goazenean, agian arrazoi gehiagorekin, kontzertuaren aurreko azken lan saioa izanik.

- Jar zaitezte musikarien paperean. Imajinatu emanaldi bat prestatzen ari zaretela zuen ikastetxean, eta, adibidez, beste ikasturte bateko talde bat etortzen da zuengana. Nola jokatzea nahiko zenukete? Zer eskatuko zeniekete?
- Egon zaitezte isilik bizpahiru minutuz eta entzun inguruan dituzuen soinuak, haien jatorria, tinbrea, intentsitatea... identifikatuz.
- Aukeratu tresna arin bat, mugimenduarekiko sentikorra (kaskabiloak, txintxirrinak, chimes/gortinatxoa...), eta pasatu banan-banan kontu handiz, ahalik eta modu isilenean egiten saiatuz, hotsik atera gabe.
- Entzun gelan sinfoniaren zatiak. Idatzi zuen iritziak eta sentrazioak. Egin gauza bera zuzenean entzun ondoren. Zer desberdintasun nabaritzen dituzue musika eta haren bibrazioa sentitzeko duzuen moduan?

8. Argibideen eskuliburua

Pentsatu zer portaera- eta jarrera-arau diren egokiak zuzeneko kontzertu batera joateko. Beste mota bateko kultur edo kirol ekitaldietarako berberak al dira? Gauza bera al da musika ikasgelan edo auditorium batean entzutea? Begiratu zerrenda honetan, eta esan punturen bat gehitu edo kenduko zenuketen:

1. Izan zaitez puntuala. Izan ere, normalean ez zaie sartzen uzten behin entsegua edo kontzertua hasita iristen diren pertsonei.
2. Eseri, txukun. Antzoki eta auditoriumetan kontzertuen hasiera iragartzeko abisu-seinaleak ematen dira.
3. Isiltasuna mantendu, musikariak musikaren interpretazioan kontzentratu ahal izateko eta zuk gozatu ahal izateko.
4. Itzali telefono mugikorrak eta erloju-alarmak.
5. Ez utzi eserlekua entsegu orokorraren erdian. Saiatu komunera joaten gelara sartu aurretik.
6. Ez jan eta ez edan entseguan zehar. Zure belarria eta espiritua elikatuko dituzu... eta irteeran bazkalduko duzu.
7. Txalotu artistak entsegua amaitzean (ez lehenago), egindako lana eskertzeko. Ez txistu egin auditorioan.
8. Irten aretotik txukun eta lasai. Zain egon, korridoretatik gertuen dauden eserlekuetako kideak ateratzen joan arte.
9. Baina, batez ere... gozatu sinfoniaz!

Udaberria

Schumannen 1. Sinfonia

Robert Schumann

Gida didaktikoa: Ana Hernández-Sanchiz

FUNDACIÓN
BALUARTE
FUNDAZIOA

ORQUESTA
SINFÓNICA
DE NAVARRA

NAFARROAKO
ORKESTRA
SINFONIKOA